

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี*
CONSERVATION OF THAI - MON LOCAL TRADITIONS, PATHUM THANI
PROVINCE

¹ศิริชัย เกื้อกุล Sirichai Kueakul ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sirichai.ku@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประกอบด้วยทายาทผู้สืบทอดประเพณี ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวัดในพื้นที่ชุมชนชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี พร้อมทั้งจดบันทึก บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขณะที่อยู่ในพื้นที่วิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตีความแล้วนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนชาวมอญโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของประเพณี โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แบบแผนวัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญของมนุษย์ในแต่ละภูมิภาคจะมีวัฒนธรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น 2) ศาสนาและความเชื่อ คนมอญในจังหวัดปทุมธานียังคงอนุรักษ์ และรักษาสืบทอดความเชื่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่วิถีคนมอญยังคงดำเนินต่อไปโดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษด้วยความรักและหวงแหนในประเพณีและความเชื่อ ที่มั่นคงและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา 3) เทคโนโลยีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เป็นความรู้และกระบวนการที่ทำให้ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ, จังหวัดปทุมธานี, ผู้นำชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้าน

Abstract

The objective of this research article was to study the conservation of Thai-Mon local traditions in Pathum Thani Province. It was qualitative research by conducting interviews with 15 key informants, consisting of heirs and inheritors of the tradition, local scholars, community leaders, stakeholders and temples in the Mon community area in Pathum Thani Province along with taking notes, recording still images and movies while in the research area, checking the correctness of the information. The data was then analyzed, interpreted and

*Received: March 27, 2024, Revised: April 22, 2024, Accepted: April 22, 2024.

presented descriptively. The research results found that preserving local Thai-Mon traditions, Pathum Thani Province. Traditions were preserved by grouping into Mon communities with the temple as the center of the tradition, divided into 3 components: 1) Cultural pattern; that was, culture was a pattern of living that had been passed down for a long time. It was something that showed human progress. Each region had a different culture depending on the environment and the people's way of life in each locality. 2) Religion and beliefs; Mon people in Pathum Thani Province still preserve and maintain and pass on the beliefs to the present. Even though the social context had changed, the Mon people's way of life still continues, especially the beliefs about ancestral ghosts with love and tenacity in traditions and beliefs that was stable and connected to Buddhism 3) Technology; using information technology to manage and preserve local traditions. It was knowledge and a process that made community dynamic.

Keywords: Conservation, Thai-Mon Local Traditions, Pathum Thani Province, Community Leaders, Local Philosophers

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันทำให้วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม ต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยทั้งสภาพแวดล้อม อาคารบ้านเรือน เครื่องแต่งกาย อาหารการคมนาคม การศึกษา ภาษา อาชีพ การติดต่อสื่อสาร เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยเทคโนโลยี และวิวัฒนาการสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ อย่างรวดเร็ว หากแต่วัฒนธรรม ประเพณีของชาติเป็นรากเหง้าที่เราคนไทยจะลืมเสียไม่ได้ ในบางชุมชนยังมีการอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่นและยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน แต่ในชุมชนเมืองก็ยากที่จะรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มีการขยายเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ประวัติศาสตร์บางอย่างสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย (อานนท์ อาภาภิรมณ์, 2525) ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย วันที่ 25 มกราคม 2507 ความตอนหนึ่งว่า “ชาติไทยเรานั้นได้มีเอกราช มีภาษา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นของตนเองมาช้านานหลายศตวรรษแล้ว ทั้งนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราได้เสียสละอุทิศชีวิต กำลัง ทั้งกายและใจ สละสิ่งเหล่านี้ไว้ให้เรา เราจึงจำเป็นต้องรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้ให้คงทนถาวรตกเป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป” (อ้างใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

ชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่และมีวัฒนธรรมประจำชาติซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและพัฒนาหล่อหลอมขึ้นในสังคมไทย จนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นภาษา วรรณคดี ศิลปวัตถุดนตรี อาหารและการแต่งกาย นอกจากนี้ คนไทยยังได้มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามา โดยการนำมาดัดแปลงผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยมีที่มาจากหลายแหล่งกำเนิดด้วยกัน ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ของประเทศไทยส่วนใหญ่มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ คนไทยจึงมีความผูกพันกับแม่น้ำลำคลองทำให้เกิดวิถีชีวิตริมน้ำและประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่สำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น 2) พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลานาน

โดยคนไทยได้นำหลักคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การบวชเพื่อสืบทอดศาสนา เป็นต้น 3) ค่านิยมเป็นแบบอย่างพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ค่านิยมบางอย่างกลายเป็นแกนหลักของวัฒนธรรมไทย เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งคนไทยให้ความเคารพและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก 4) การเผยแพร่และการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ ในอดีตประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมจากจีนและอินเดียเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติมาในประเทศไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มาจากชาติตะวันตกที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การแต่งกายตามแบบสากล การผูกเนคไท การสวมเสื้อนอก การสร้างบ้านเรือนรูปทรงต่างๆ เป็นต้น (ดนัย ไชยโยธา, 2546)

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนา ธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์มีการคุ้มครองและปกป้องด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการป้องกันการลอกเลียนแบบ ซึ่งรวมถึงการผลักดันให้เมืองประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ ได้รับการขึ้นทะเบียนด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ก้าวสู่เมืองที่ได้รับการยอมรับในเวทีสากล อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น พร้อมทั้งการส่งเสริม การท่องเที่ยวตามฤดูกาลและตามศักยภาพของพื้นที่ทั้งการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยววิถีพุทธของโลก (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

ข้อมูลวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ อัตลักษณ์ชุมชนในรูปแบบดิจิทัลเป็นคลังความรู้ที่มีคุณค่า และเป็นแหล่งทรัพยากรต้นทางให้กับการสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ส่งเสริมให้ชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศที่ตนเองอาศัยอยู่ ส่งเสริมการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจดิจิทัล โดยกระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดข้อมูลดิจิทัลดังกล่าว เริ่มต้นจากการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งชุมชน หน่วยงาน สถาบัน ได้จัดเก็บข้อมูลภายใต้มาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมความหลากหลายทางชีวภาพกับสื่อวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชนในแต่ละรูปแบบ โดยเจ้าของข้อมูลสามารถกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อเป็นการปกป้องรักษาข้อมูลสำคัญทางวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีความละเอียดอ่อนได้ และทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งทรัพยากรอื่น ทั้งในประเทศและภายนอกประเทศ ข้อมูลตั้งแต่ระดับดีเอ็นเอ ไปจนถึงระบบนิเวศ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ บุคคล การใช้ประโยชน์เพื่อนำมาจัดเก็บและพัฒนาให้เกิดโครงสร้างข้อมูลซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้าหากันได้เกิดเป็นเครือข่ายข้อมูลวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพขนาดใหญ่ โดยโครงสร้างข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาเปิดเผยสู่สาธารณะในรูปแบบเว็บไซต์ให้บริการและพัฒนาต่อยอดเป็นแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาต่อยอดเชิงเศรษฐกิจ

ชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน ก่อให้เกิดการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการต่อยอดการใช้งานข้อมูลทั้งข้อมูลวัฒนธรรม ข้อมูลชีวภาพ อัตลักษณ์ชุมชน ไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในอนาคต ตามแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งใน 5 จังหวัด ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานีเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วน อำเภอธัญบุรี อำเภอลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านอุตสาหกรรม การคมนาคม การศึกษา การท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเฉพาะการสร้างหมู่บ้านจัดสรรและคอนโดมิเนียม ซึ่งมีผลทำให้ร่องรอยภูมิประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี เริ่มเลือนลางไปตามกาลเวลาและยุคสมัยที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2558)

ชุมชนชาวมอญได้อพยพมาพำนักอยู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระยาเกียรติและพระยาราม ขุนนางมอญที่มีความดีความชอบในราชการและกลุ่มญาติพี่น้องได้รับพระราชทานที่ดินตั้งบ้านเรือน ณ บ้านขมิ้น ซึ่งได้แก่ บริเวณวัดขุนแสนในปัจจุบัน มอญในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ทั้งกลุ่มชาวมอญเก่าที่อยู่มาแต่เดิมและกลุ่มชาวมอญใหม่ได้รับพระราชทานที่ดินให้ตั้งชุมชนอยู่ชานกรุงศรีอยุธยาบริเวณวัดตองปุและคลองคูจาม ในปัจจุบันแม้จะไม่มีชุมชนของผู้สืบเชื้อสายมอญภายในกรุงศรีอยุธยาอยู่ในบริเวณที่กล่าวถึงในประวัติศาสตร์ แต่ก็ยังมีชุมชนมอญและกลุ่มวัฒนธรรมมอญกระจายอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจากพระนครศรีอยุธยาลงมาจนถึงกรุงเทพฯ หลายชุมชนชาวมอญได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ทั่วไปตามที่ราบลุ่มริมน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี อยุธยา นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และบางส่วนของมณฑลลาวพวนและลาวเวียง ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ทางภาคอีสาน ได้แก่ นครราชสีมา มีบ้างเล็กน้อยที่อพยพลงใต้ อย่างเช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี โดยมากเป็นแหล่งที่พระเจ้าแผ่นดินโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินทำกินให้ตั้งแต่แรกอพยพเข้ามา (เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาส, 2558)

จากชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดปทุมธานี ธัญบุรี และสามโคก ที่เคยเป็นชุมชนเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา ชาวบ้านทำมาค้าขาย โดยอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก สินค้าจากหลากหลายแหล่งมักมาพักขบวนที่ปทุมธานีก่อนที่จะเดินทางไปยังภาคเหนือ ตุ่มสามโคกและโอ่งราชบุรี ถือเป็นสินค้าที่นิยมอย่างมากในสมัยนั้น เมืองปทุมธานีเริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปีพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนไปเพาะปลูกพืชไร่และพืชสวนทางการเกษตรอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าว เช่น การทำสวนผัก แตงโม สวนส้ม จนพื้นที่นาบางส่วนกลายเป็นพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวานใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประกอบกับช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ข้าวไทยเป็นที่ต้องการของตลาดโลกมาก ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีความสำคัญในด้านการผลิตอาหารมาช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนอาหารของโลก ประเทศไทยจึงได้ทำการพัฒนา

แหล่งน้ำในโครงการขนาดใหญ่ต่าง ๆ เพื่อการชลประทานโดยอาศัยเงินกู้จากธนาคารโลก และได้ก่อสร้างเขื่อนเจ้าพระยาที่จังหวัดชัยนาทในโครงการเจ้าพระยาใหญ่ แล้วเสร็จในปีพุทธศักราช 2500 ส่งผลให้พื้นที่บริเวณคลองรังสิตไดรับน้ำอย่างสม่ำเสมอ สำหรับใช้ในการเกษตรและยังสามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2558)

อีกปัจจัยหนึ่งที่เร่งความเจริญของปทุมธานี คือ การตัดถนนพหลโยธินในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 รวมทั้งการสร้างเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เพื่อการกักและการผลิตกระแสไฟฟ้า ผลพวงจากการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ๆ นอกเหนือไปจากโรงสีข้าวและโรงเลื่อยไม้ที่มีอยู่เดิม ไปเป็นโรงงานปั่นด้าย โรงงานย้อมผ้า โรงงานอุตสาหกรรมเคมี ส่งผลให้พื้นที่สองข้างทางถนนพหลโยธิน ในเขตรังสิตกลายเป็นย่านอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแรงงานในภาคเกษตรกรรมมาเป็นแรงงานรับจ้างในโรงงาน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและสภาพแวดล้อมของปทุมธานี มีการอพยพย้ายของแรงงานต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ความต้องการที่อยู่อาศัยมีมากขึ้น หมู่บ้านจัดสรรและเมืองได้ขยายตัวไปอย่างมาก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี, 2558)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนาเมืองในปัจจุบันทำให้ประวัติศาสตร์เกิดการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่า วิถีชีวิตในชุมชนแบบดั้งเดิมเริ่มจางหายไปตามกาลเวลาหากแต่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และมีคุณค่าทางด้านความงามมีสุนทรีย์ ซึ่งจะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่อพยพมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีการพัฒนาทางสังคมของวิถีชนที่มีคุณค่าทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสังคมหรือชุมชน และสะท้อนถึงพัฒนาการของการดำรงอยู่ของสังคมนั้น หากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมก็อาจจะทำให้ถูกทำลายลงด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะการขยายเมืองเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจากวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรม สู่การเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้อัตลักษณ์

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษา เรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญในสังคมไทย ซึ่งจะได้เป็นประโยชน์ในการนำมาขยายผลถ่ายทอดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semistructured Interviews) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการจดบันทึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดวงพร สุภาพร, 2561) ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจดบันทึก เพื่อมาวิเคราะห์สรุปร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดเป็นตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย หลักแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

2. ศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจดบันทึก

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนชาวบ้าน ทายาทเชื้อสายมอญ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ผู้ใหญ่บ้าน การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) (สุภางค์ จันทรวานิช, 2543) จึงต้องเลือกคนในชุมชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและ มีบทบาทสำคัญในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ประชาชนชาวบ้าน ทายาทเชื้อสายมอญ ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน ที่มีการถ่ายทอดภายใน ครอบครัวและจากวิถีชุมชน แต่นอกเหนือจากชาวบ้านในชุมชนแล้วยังมีคนภายนอกเข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานการจัดการประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ โดยองค์กรชุมชน ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประเพณีต่างๆ

2.2 การสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ (Content Synthesis) เป็นความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

2.3 การเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในพื้นที่ โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมมากที่สุดและลึกที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ประธานสภาวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายรามัญจังหวัดปทุมธานี ประธานวัฒนธรรมตำบลบ้านกระแจะ ประธานศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมวัดสำแล ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน 11 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยชาวบ้านบางส่วนเป็นทั้งคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมวัดสำแล จึงสามารถให้ข้อมูลได้ทั้งในส่วนของชุมชนคือข้อมูลพื้นฐานของชุมชน พื้นที่ชุมชน สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงข้อมูลในส่วนของการดำเนินงานด้านต่างๆ ตลอดจนวิถีการอนุรักษ์ สืบทอดประเพณีต่างๆ ของชุมชน สามารถสรุปข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนในชุมชน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำบทสรุปองค์ประกอบของการสัมภาษณ์และข้อสรุปจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศมาสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) เพื่อสรุปเป็นตัวแปร แล้วสร้างเป็นข้อคำถามของแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นของการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

สรุปผลการวิจัย

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ชาวมอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนชาวมอญโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของประเพณี โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. แบบแผนวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญของมนุษย์ ในแต่ละภูมิภาคจะมีวัฒนธรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหาร โดยชาวมอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญ จังหวัดปทุมธานี และศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านวัดสำแล เพื่อการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางด้านวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายรามัญ ในจังหวัดปทุมธานี มีประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญในอดีตและปัจจุบันที่ได้สืบทอดกันมา โดยจะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตตั้งแต่การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย และหลังความตายจนครบวงจรชีวิต เป็นการรักษาประเพณีท้องถิ่นตามแบบแผนวัฒนธรรมไทย-มอญได้อย่างดีถึงปัจจุบัน

2. ศาสนาและความเชื่อ คนมอญในจังหวัดปทุมธานียังคงอนุรักษ์ และรักษาสืบทอดความเชื่อกันมาถึงปัจจุบันถึงแม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่วิถีคนมอญยังคงดำเนินต่อไปโดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ด้วยความรักและหวงแหนในประเพณีและความเชื่อ ที่มั่นคงและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ตั้งแต่การเกิด ถึงวาระสุดท้ายของชีวิต วัดจึงศูนย์กลางในการรวบรวมความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ของคนในชุมชนมอญจะเห็นได้จากงานบุญหรือประเพณีประจำปีที่เกิดขึ้น เช่น ประเพณีแห่ธงสังฆะชาบที่มีตำนานความเชื่อพื้นบ้านเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาและถือปฏิบัติมาถึงปัจจุบัน

3. เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เป็นความรู้และกระบวนการที่ทำให้ ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง การจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หากการพัฒนาชุมชนนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยีมาจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น นำมาปรับประยุกต์ ให้สอดคล้องกับความสามารถและทักษะของคนในชุมชนจะทำให้การจัดการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นประสบความสำเร็จ เป็นตัวช่วยในการประชาสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสาร การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล ทั้งในรูปแบบภาพ VDO สื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้ผู้ที่สนใจในประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย-มอญสามารถสืบค้น และเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชนได้ แต่ข้อจำกัดของชุมชนคือ ผู้ใช้เทคโนโลยีขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีและปัญหาสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลจากการศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนชาวมอญโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของประเพณี โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) แบบแผนวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน
- 2) ศาสนาและความเชื่อ คนมอญในจังหวัดปทุมธานียังคงอนุรักษ์ และรักษาสืบทอดความเชื่อกันมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษและความเชื่อที่มั่นคงและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา
- 3) เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น อันเป็นการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นโดยความร่วมมือของคนในชุมชนมอญของแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบล โดยมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันต่างกัน ที่ความถนัดหรือทักษะ ความชำนาญ ในประเพณีเพราะเป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การปักสไบมอญ การ

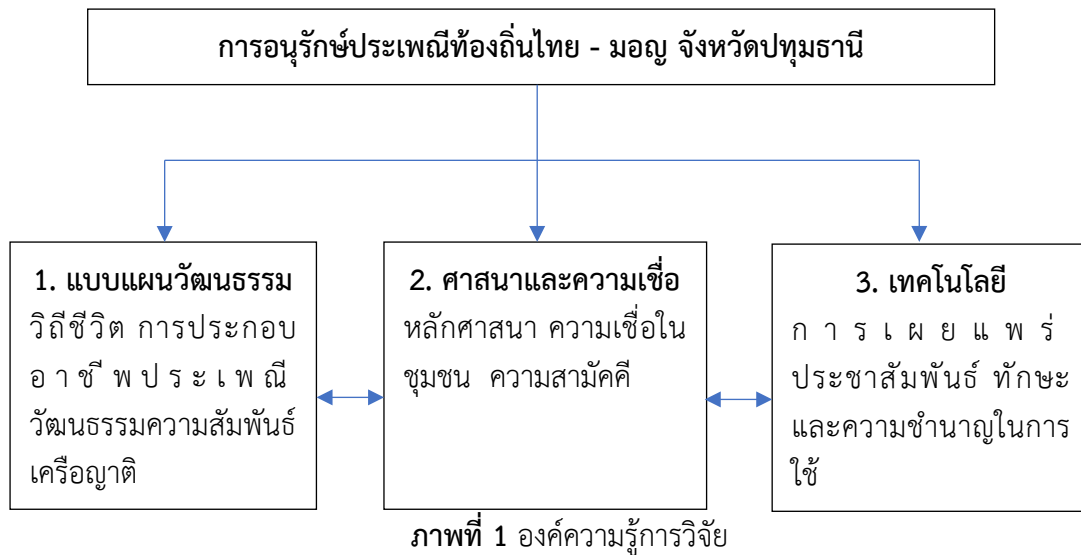
ทำธงตะขาบ การร้องเพลงลำพาวข้าวสาร และอาหารมอญ ซึ่งต้องใช้ความสามารถเฉพาะด้านของแต่ละบุคคล หรือชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอด เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของว่าที่ร้อยตรีชนาธิภักดิ์กัญกร พันธุ์หว่าทันกร (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของชาวบ้าน และกรรมการวัด มีปัจจัยสำคัญที่ชาวบ้านและกรรมการวัดให้ความสำคัญกับบทบาทรวมถึงความเชื่อมโยง ระหว่างวัดกับชุมชนไทย-มอญ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป โดยมีการช่วยเหลือ กิจกรรมภายในวัด ชาวบ้านและกรรมการวัดให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือกิจกรรมภายในวัดมาก เนื่องจาก กิจกรรมภายในวัดทำให้ชาวบ้านมีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาและความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นมอญ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ซึ่งในกิจกรรมสงกรานต์จะสอดแทรกความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของชาวมอญ ไว้มากที่สุด เช่น (1) การแห่ทางหงส์ ธงตะขาบ (แห่ชะต๊ะโน) โดยจะแห่ทางหงส์รอบเจดีย์มอญ 3 รอบก่อน จะชักขึ้นสู่ยอดเสาเพื่อบูชาพระพุทธเจ้า (2) ธรรมเนียมการทำบุญอุทิศบุญบารมี (3) การแต่งกายชุดมอญไปวัด (4) การทำข้าวแช่ไปวัด (5) การสวดมนต์ภาษามอญ (6) การสงฆ์พระมอญยังรักษาธรรมเนียมเก่าแก่แบบ มอญ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของจักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสร้างพลังชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อให้เกิดพลังชุมชน การจะพัฒนาชุมชน หรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนต้องอาศัย พลังของชุมชน ซึ่งเกิดจาก กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนจึงควรเป็นกระบวนการพัฒนาขีด ความสามารถของชาวชุมชนให้สามารถ สร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ และการจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และปฏิบัติการ ร่วมกันอย่างมีขั้นตอน มีแผนปฏิบัติการ มีระบบงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนโดยองค์กร ก่อให้เกิด กระบวนการชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยที่แต่ละชุมชนมีศิลปวัตถุ วัด ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานที่เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิษณุ บางเขียว และคณะ (2550) ที่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพในการท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถานและ โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติ ยึดถือต่อกันมาโดยพิจารณาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้าน การมีส่วนร่วม เนื่องจากพื้นที่จังหวัดปทุมธานีมีชุมชนมอญอยู่หลากหลายพื้นที่โดยเฉพาะ อำเภอมะนัง ปทุมธานี และอำเภอสสามโคก มีศาสนสถานทั้งดงามเป็นเอกลักษณ์มีกิจกรรม ประเพณี การแต่งกายและ อาหารที่หลากหลายสืบทอดกันมา ดั่งนั้นประเพณีไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานีควรได้รับการพัฒนาและ ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็น ประเพณีสำคัญของคนมอญ หรือคนรามัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแบบแผนวัฒนธรรมประเพณีของวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิด กระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิต มีความเกี่ยวข้องกับหลักศาสนาและความเชื่อที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งปัจจุบันประเพณีหลายอย่างที่มีการสืบทอดเริ่มเลือนรางไปจากความทรงจำของคนมอญ ด้วยความเจริญ ทางสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีไทย - มอญ ไม่มาก โดยเฉพาะประเพณีสำคัญเช่น ประเพณีเป็งสงกรานต์ ประเพณีแห่ธงธงตะขาบ ประเพณีลำพาวข้าวสาร และประเพณีตักบาตรพระร้อย ซึ่งปัจจุบันมีให้เห็นเป็นรูปธรรมเฉพาะจังหวัดปทุมธานี ดังนั้น ควรมีการจัดการ การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ด้านแบบแผนวัฒนธรรม ด้านศาสนาและความเชื่อ และด้านเทคโนโลยี โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการของ Stewart (1972) ซึ่งสรุปว่า วิวัฒนาการทาง

สังคมและวัฒนธรรมเป็นผลรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม กับ บุคลิกภาพส่วนรวมของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มที่รวมกันเป็นสมาชิกของแต่ละสังคม การเปลี่ยนแปลงสังคมและ วัฒนธรรม เกิดจากการปรับตัวของมนุษย์ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เรียกว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) โดยมีปัจจัยสำคัญคือ แบบแผนวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ และเทคโนโลยี ดังสรุปในภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นไทย - มอญ ซึ่งหลายชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความพร้อมในการถ่ายทอด เช่น การปักสไบมอญ การทำธงตะขาบ การทำข้าวแช่ การทำอาหารมอญ การรำมอญ การร้องเพลงลำพาวข้าวสาร เป็นต้น หน่วยงาน ราชการ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ควรให้การสนับสนุนงบประมาณ และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งแหล่ง เรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญของชุมชนต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมตามแบบแผนวัฒนธรรมมอญ ที่มีความ เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นการต่อลมหายใจให้วัฒนธรรม ประเพณีมอญไม่สูญหายและเลือนรางไปตามกาลเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ เฉพาะพื้นที่ชุมชน ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้สนใจควรขยายพื้นที่ในการศึกษาเพิ่มเติม หรือควรมี การศึกษาเฉพาะประเพณีมอญที่มีอยู่ในประเทศไทย

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัด ปทุมธานี

2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือหลักบรร (บ้าน วัด ราชการ) ในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). **แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2556). **การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชน ลาดพร้าว**. คุุณินพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ดนัย ไชยโยธา. (2546). **สังคม วัฒนธรรม และประเพณี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ดวงพร สุภาพร. (2561). **วิธีการเรียนรู้กับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยโรจน์ พวงมณี. (2564). **แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมพื้นที่หมู่บ้านน้ำพรอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรพร วรจักร. (2559). **รูปแบบการทํานุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ดุษฎีบัณฑิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิษณุ บางเขียว และคณะ. (2550). **การศึกษาองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนย่านภูเก็จและพื้นที่เกี่ยวเนื่องเขตธนบุรี**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ว่าที่ร้อยตรีชนาคณ์กัณยกร พันธุ์หว่าทันกร. (2564). **บทบาทของวัดต่อวิถีชีวิตชุมชนไทย-มอญในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). **พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม**. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/พระบรมราโชวาท-พระราชดำรัส/> สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2565.
- สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. (2558). **สภาพแวดล้อมของปทุมธานี**. แหล่งที่มา <http://pathumthani.m-culture.go.th/activity.html?nid=114>. สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2565.
- สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. (2558). **200 ปีปทุมธานี**. จาก <http://www.pathumthanitourist.com/th/2015-08-02-14-00-29/2015-08-24-04-44-31>. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2565.
- สุรางค์ จันทรวาณิช. (2543). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ. (2558). **มรดกทางวัฒนธรรม: การสร้างตัวตนคนมอญสามโคกจังหวัดปทุมธานี**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานนท์ อาภาภิรมณ์. (2525). **สังคม วัฒนธรรมและประเพณีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Mescon, M. & Khedouri, F. (1985). **Management: Individual and organizational effectiveness**. New York: Harper & Row.
- Steward Julian H. (1972). **Theory of Culture Change: The Methodology of Multilinear Evolution**. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Stoner, A. F. & Wankel, C. (1986). **Management**. 3 rd ed. New Delhi: Prentice – Hall.